

KTP:N MATKA RUOTSIIN 1.9. – 2.9.2014

Matkan tarkoitus: Tutustua Ruotsin kehityspolitiikan muutoksiin ja hankkia vertailevaa näkökulmaa Suomen kehityspolitiikan nykytilaan ja tulevaisuuteen erityisesti seuraavien teemojen osalta:

- yksityisen sektorin rooli, tuki-instrumentit ja ihmisoikeusperustaisuus

Osallistajat: Jouko Jääskeläinen, Sara Korhonen, Rilli Lappalainen, Timo Lappalainen, Timo Palander, Marikki Stocchetti, Kalle Sysikaski ja Satu Vasamo-Koskinen.

Ohjelma: Vierailu ulkoministeriössä: tapaaminen valtiosihteeri Tanja Rasmussonin kanssa; työlounas Suomen suurlähettilään kanssa: aiheena Ruotsin YK-politiikka; KTP:n, SL:n ja Pohjoismaisen Afrikka-Instituutin järjestämä pyöreän pöydän seminaari "Afrikka, Pohjoismaat ja kehityspolitiikan tulevaisuus: tarkastelussa yksityisen sektorin rooli ja ihmisoikeudet"; Vierailu SIDAan: SIDAn johtavien virkamiesten tapaaminen; työlounas Clean Climate Fundin johtajan Jan Cedergrenin kanssa; vierailu Hennes & Maurizin pääkonttoriin: tapaaminen sosiaalisen vastuun koordinaattorin kanssa ja vierailu Expertgruppenissa.

YHTEENVETO

Ruotsin kehitysyhteistyö on volyymiltaan yli kolminkertainen Suomeen verrattuna. Viime vuosina määrärahojen kokonaistaso on ollut noin 5,3 miljardia euroa ja sen osuus Ruotsin bktl:stä on 0.99%. Tällä panoksella Ruotsi on maailman 10. suurin avunantajamaa ja merkittävä YK-järjestön rahoittaja. Kehitysavun mittasuhteilla on myös pitkät perinteet, sillä Ruotsi oli ensimmäinen maa maailmassa, joka saavutti 0.7 % tavoitteen vuonna 1975. Ruotsi pitää edelleen kiinni 1 % bktl-tavoitteeseen. Tavoitteella on vahva tuki ruotsalaisessa yhteiskunnassa, mikä heijastuu laajasti myös Ruotsin puoluekenttään. Usko kehityspolitiikkaan ja Ruotsin asemaan merkittävänä kehityspoliittisena toimijana kertaantui lähes jokaisen tapaamamme henkilön puheenvuorossa. Huomattavaa kuitenkin on, että noin 10 % Ruotsin ODAsta koostuu pakolaiskuluista, jotka ovat kasvaneet nopeasti viime vuosina turvapaikan hakijamäärän myötä. (Vuosittain käsittelyssä on keskimäärin 50 000 hakemusta). Tätä ei kuitenkaan pidetty erityisen ongelmallisena vaan pikemminkin kannattavana "sijoituksena" sekä pakolaisten että Ruotsin tulevaisuuden kannalta. Konsensuksen rikkovat ruotsidemokraatit, joiden linja onkin sitten jo huomattavan kriittinen sekä kehitysyhteistyötä että maahanmuuttoa kohtaan.

Ruotsin ja Suomen kehityspoliittiset linjaukset ovat melko pitkälle samansuuntaiset ja noudattavat yhteispohjoismaista ihmisoikeusperustaista näkemystä. Virallisesti perusta on säilynyt samana Göran Perssonin sosiaalidemokraattihallituksen (1996-2006) ja nykyisen maltillisen kokoomuksen [moderaterna] (2006 - 2014) johtaman hallitusten kausilla. Sen kulmakiviä ovat demokratia ja ihmisoikeudet, ympäristö ja ilmastonmuutos, sukupuolten tasa-arvon ja naisten aseman vahvistaminen.

Ruotsin linjaukset perustuvat kahteen politiikkakehykseen: vuonna 2003 parlamentin hyväksymään ja koko hallitusta ohjaavaan ja kehitystä tukevaa johdonmukaisuutta painottavaan *Policy for Global Development* – linjaukseen <http://www.government.se/content/1/c6/02/45/20/c4527821.pdf> sekä nykyisen hallituksen avun tuloksellisuutta korostavaan ja toimeenpanoon keskittyvään *Biståndspolitikens plattform*in <http://www.regeringen.se/content/1/c6/23/64/47/57032a9e.pdf>. Huomattavaa on, että *Policy for Global Development* oli ensimmäinen DAC-maan julkaisema kehitystä tukevan johdonmukaisuuden (PCD) – linjaus. Sillä on myös erityinen juridinen status, koska se pohjaa Ruotsin kehitysyhteistyölakiin.

Viimeisen hallituskauden aikana laaja-alainen, muita politiikka-sektoreita ohjaava ote PCD-työhön on kuitenkin jäänyt taka-alalle ja painopiste on siirtynyt kehitysavun tehokkuuden lisäämiseen ja sen innovatiiviseen käyttöön erityisesti yksityissektorin katalysaattorina. Ruotsi onkin yksityissektorin ja

kehitysyhteistyön linkittämisessä Suomea huomattavasti edellä. Yksityissektorin saama tuki ei kuitenkaan ole Ruotsin mittakaavassa valtaisa. Ruotsin kehitysyhteistyöstä kehitysmaiden markkinoiden ja yritystoiminnan kehittämiseen käytettiin vuonna 2012 yhteensä lähes 617 miljoonaa kruunua (70 miljoonaa €), mikä on noin neljä prosenttia kehitysyhteistyön kokonaismäärästä. Vertailun vuoksi Suomen kehitysyhteistyön tuki yritysten toiminnalle kehitysmaissa oli vuonna 2012 yhteensä 40 miljoonaa euroa, mikä oli myös neljä prosenttia kehitysyhteistyön kokonaismäärästä. Yksityistä sektoria tukevan toiminnan pääperiaate Ruotsilla on "lisäisyys". Toisin sanoen, pyritään mahdollistamaan kehitysyhteistyövaroin sellaisia investointeja ja yritystoimintamuotoja, mitkä eivät ilman SIDAn tukea todennäköisesti toteutuisi. Samalla pyritään avoimesti win-win – lopputulokseen toimijoiden välillä.

Lisäksi hallituskausien keskeisempänä erona voidaan nähdä valtiokeskeisyyden väheneminen ja bilateraalisuhteiden keskittäminen pienemmälle kumppaniryhmälle, humanitaarisen avun korostaminen, kehitysavun suuntaaminen LDC-maihin ja yksityissektorin roolin korostuminen muissa kumppanimaissa. Ihmisoikeudet nähdään tässä kontekstissa pragmaattisesti yksilön oikeuksia ja vapautta turvaavina periaatteina. Suhde yksityissektoriin ei vielä aivan täsmentynyt ja etenkin evaluaatiomekanismit kaipaavat vielä kehittämistä.

Kaiken kaikkiaan opintomatka Ruotsiin oli antoisa ja hyödyllinen tarjotessaan vertailukohtaa Suomen kehityspoliittikan tarkasteluun.

TAPAAMISKOHTAISET MUISTIINPANOT

Ulkoministeriön kehitysyhteistyöstä vastaava valtiosihteeri Tanja Rasmusson ja Per-Ola Mattson (Chef för gruppen för resultat och effektiviteter, UD)

Tapaaminen Ruotsin kehitysyhteistyöstä vastaavan valtiosihteerin kanssa ajoittui kaksi viikkoa ennen Ruotsin parlamenttivaaleja. Suomen järjestelmästä poiketen, valtiosihteerillä oli avoimesti poliittinen, innostunut ja istuvan hallituksen linjoja rohkeasti puolustava ote kehityskysymyksiin. Ajankohta oli otollinen myös perustavammalle keskustelulle Ruotsin kehityspoliittikan muutoksista: mitä maltillisten johtama allianssihallitus on siinä muuttanut ja miksi. Jännitystä tulevaisuuden suhteen oli myös aistittavissa. Mahdollisen ministerin vaihdoksen myötä koko kabinetti muuttuisi ja vuodesta 2006 toteutettu politiikka arvioitaisiin uudelleen.

Nykyisen hallituskauden suurimmat muutokset Rasmusson niputti kolmen teeman ympärille. 1) Muutokset kehitysyhteistyön fokuksessa; 2) tulosperusteisuus; ja 3) innovaatiot. Muutokset kehitysyhteistyön fokuksessa liittyvät valtiosihteerin mukaan laajempiin ulkopoliittisiin ja hallinnollisiin paineisiin. Kehitysyhteistyön tulokset on oltava todennettavissa ja perusteltavissa. Samalla kehitysyhteistyöltä vaaditaan uudenlaista joustavuutta erityisesti humanitaaristen kriisin kärjistyessä ja uusien puhjetessa kumppanialueilla. Kehitysavun tarkoituksena on tavoittaa sitä tarvitsevat yksilöt. Keskeinen painopisteen muutos liittyykin valtion roolin pienentämiseen erityisesti korkeamman keskitulon maissa. Konkreettisimmillaan suuntaus näkyy bilateraalisuhteiden leikkauksena. Vuoden 2006 jälkeen Ruotsi on karsinut kumppanimaiden listalta 19 keskituloluokan kumppanimaata. Tällä hetkellä Ruotsi tekee siis yhteistyötä 32 maan kanssa. Keskitulon kehitysmaissa istuva hallitus pyrkii toimimaan entistä vahvemmin yksityissektorin kautta ja muutoksen tarkoituksena on erityisesti työllisyyden parantaminen ja yksityissektorin kehittäminen. Rasmusson käytti tästä siirtymästä nimitystä "Beyond Aid", jota kansainvälisessä kehityskeskustelussa yleensä käytetään viittaamaan eri sektoreiden kehitysvaikutuksiin. "Perinteinen, lahjamuotoinen kehitysapu" on keskittynyt entistä selvemmin LDC-maille, mutta myös näissä yhteistyösuhteissa korostuu kumppanimaan omien resurssien mobilisointi ja hyödyntäminen.

Huomattavaa kuitenkin on, että Ruotsin aloitteesta lanseerattu "*Eastern Partnership Initiative*" – mahdollistaa kehitysavun käytön myös itäisissä kumppanimaissa, esimerkiksi Venäjällä.

Ruotsalaisessa kehitysavun tuloksellisuuskeskustelu liittyy oleellisesti myös kehityspoliitiikan asemaan valtionhallinnossa ja erityisesti UD:n ja SIDAn (*Swedish International Development Agency*) keskinäiseen työnjakoon. Sen mukaan UD:n tehtävänä on päättää suurista politiikkalinjauksista ja strategioista, joissa kehityspoliitikka nähdään yhtenä Ruotsin ulkosuhteiden osa-alueena (ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja taloudellisten ulkosuhteiden rinnalla). Rasmusson tosin nosti esille sen, että huomattavat kehitysyhteistyövarat houkuttelevat myös muiden politiikkasektoreiden toimijoita. Hän korosti, että heidän vastuullaan on se, että DAC-kriteereitä noudatetaan ja että kehitysapua käytetään tarkoituksen mukaisesti. Tässä yhteydessä hän ei pitänyt ongelmallisena, että noin 10 % Ruotsin ODAsta koostuu pakolaiskuluista, jotka ovat myös kasvaneet nopeasti viime vuosina turvapaikan hakijamäärän myötä. Onhan menettely kuitenkin DAC-kriteerien sallima.

Verrattain itsenäisestä asemasta nauttiva SIDA on puolestaan vastuussa linjausten kääntämisestä kehityspoliitiikan käytännöiksi ja niiden toteuttamisesta. SIDA myös raportoi UD:lle linjausten toimivuudesta ja kokemuksista maatasolla. Tässä yhteydessä Rasmusson mainitsi avun hallinnointiin ja tarvelähtöiseen ohjaukseen liittyvän mekanismin kehittämisen. Mekanismin tarve on tullut esiin erityisesti humanitaarisen aputarpeen kasvaessa kesken budjettikauden. Keskusteluissa viitattiin erityisesti Lähi-idän tilanteeseen ja joustotarpeeseen, jotta lisäresursseja saataisiin kohdennettua tarkoituksenmukaisesti erityisesti Syyrian tilanteen eskaloituessa. Keskusteluissa tuli vahva vaikutelma siitä, että Ruotsilla on oikeutus ja resurssit toimia valtioissa ja tilanteissa, joihin liittyy huomattavia taloudellisia ja turvallisuuteen liittyviä riskejä. Riskejä valvotaan myös korruption osalta. Avun laadun ja ruotsalaisen toiminnan tuloksellisuutta valvoo SIDAn apuna vuonna 2013 perustettu *Expertgruppen för bistondsanalys*, EBA. <http://www.sou.gov.se/sb/d/17521>

Innovaatioiden osalta tapaamisemme keskittyi erityisesti Ruotsin avauksiin yksityissektoriyhteistyön suunnalla. Näitä uusia avauksia kohtaan on suuri ja bisnesintressien yhdistäminen kehitysyhteistyöhön on melko yleisesti hyväksyttyä. (ks. tarkemmin Matti Remeksen raportti)

<http://www.kehityspoliittinentoimikunta.fi/public/download.aspx?ID=131294&GUID={21E71893-B3B5-4450-B3DA-2FAA892455FC}>

SIDA hoitaa yhteydenotot yrityksiin ja käy yhteistyöhön liittyvät keskustelut niiden kanssa. Periaatteessa rahoituksen ehdot ovat samoja ehtoja kuin toimittaessa kansalaisjärjestöjen kanssa: avoimuus, luottamus, tulokset sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja vahvistaminen. Ruotsille tärkeän aseteollisuuden toimintaa valvoo kauppaministeriö, mutta kehityspoliitikalla on tärkeä tosin hieman epämääräiseksi jäänyt tehtävä ihmisoikeuslottuvuuden huomioimisessa.

Delegaatiomme keskuudessa erityistä mielenkiintoa herätti lähestymistapa kehitysavun ja liiketoiminnan välisiin linkityksiin, joissa kehitysavulla voidaan aikaansaada vaikutuksia joita ei muuten tapahtuisi. SIDAn ja lääketeollisuuden kehitysyhteistyökumppanuus lisääntymisterveyttä edistävässä ja samalla uusia markkinoita luovassa ehkäisyalaastari-hankeessa kyse oli juuri tästä. Tässä kumppanuudessa kehitysrahoituksella turvattiin sijoittajalle että 50 miljoonan ehkäisyalaastarin myynti 50% halvemmalla takuuhinnalla itäisen Afrikan-alueella, erityisesti Keniassa ja siellä kohderyhmänä olivat nairobi naiset. Ellei kysyntää ko. tuotteelle olisi tarpeeksi, SIDAn takuu olisi maksettu kehitysyhteistyörahoista. Kysyntä ylitti kuitenkin odotukset ja yli 50 miljoonaan ehkäisyalaastari myytiin. ODA-rahaa ei näin ollen tarvittu.

Viime vuonna SIDAn aloitteesta kutsuttiin koolle Swedish Leadership for Sustainable Development (SLSD) – verkosto. Se on alun perin 20 ruotsalaisen yritysjohtajan ja SIDAn tapaamisesta syntynyt aloite, jonka tarkoituksena on tuoda yritysmaailman vaikuttajia kehityskysymysten ääreen. Agendaan kuuluvat niin yritysvastuu- ja ihmisoikeusasiat.

Yleisesti voisi todeta, että suhteessa ihmisoikeuksiin (ja yritysvastuuasioissa), nykyinen hallitus ei kannata lisäsääätelyä vaan korostaa ruotsalaisten kuluttajien tietoisuuteen - yritysten toimittava eettisesti, jotta kuluttajat eivät äänestä jaloillaan - vapaaehtoisuuden kannalla.

Työlounas Suomen suurlähettilään kanssa aiheena Ruotsin YK-politiikka

Työlounas tarjosi delegaatiolle hyvän mahdollisuuden kerrata valtiosihteerin tapaamisessa heränneitä mietteitä ja pohtia lähestyvien vaalien vaikutusta. Vaaliohjelmassaan sosiaalidemokraatit ovat nimenneet kehityspolitiikan alueeksi, jolla muutokset tulisivat olemaan näkyvimpiä. Todennäköisesti painotusero näkyisi eriarvoisuus-teeman painotuksena ja Ruotsin keskitulon kehitysmaiden kumppanuussuhteiden uudelleen arviointina.

Ruotsin YK-politiikan osalta todettiin, että Ruotsin vaikutusvalta perustuu pitkälti sen asemaan sekä YK-järjestöjen että Maailmanpankkiryhmän merkittävänä rahoittajana. Tämä näkyy järjestöjen henkilöstössä, jossa ruotsalaisten hallussa on monta merkittävää postia. Tällä hetkellä Ruotsin toimintaa YK:ssä näkyy turvaneuvostokampanjoinnissa, joka on Ruotsille merkittävä. Ruotsi ajaa myös Suomea kärkevää Venäjä-politiikkaa. Suomella on kuitenkin vahva näkyvyys YK:ssa tasa-arvokysymysten, naiset ja turvallisuus- sekä rauhankäytösosaamisen kautta. Myös pääkohdemaat ovat pitkälti samoja: itäinen Afrikka ja Afganistan. Molemmille toimijoille pohjoismainen yhteistyö on keskeinen myös EU-koordinaatiossa, jossa seksuaali- ja lisääntymisterveys hajottaa unionin jäsenmaiden rintamalinjaa. Uuden post-2015 kehitysagendan suhteen maiden näkemykset eroavat *Open Working Group on SDGs* heinäkuisen ehdotuksen suhteen. Siinä missä Suomi on pitkälti tyytyväinen, pitää Ruotsi tätä asiakirjaa pikemmin vasta neuvottelupohjana. Todettiin myös, että nyt olisi poliittista tilaa toimia, rohkeita avauksia kaivattaisiin molemmilta suunnilta. Esimerkkinä suurlähettiläs mainitsi Rio+20 huippukokouksen vesi-teeman, jonka Suomi nosti esille.

Roundtable Discussion: Africa, Nordic Countries and the Future of the Development Policy – with a special focus on the role of private sector and the promotion of human rights

Puheenjohtajana Iina Soiri, Director, Nordiska Afrika Institutet, panelisteina, Annika Söder (Dag Hammarskjöld Foundation), Magnus Walan (Diakonia), Jonas Borgling (International Council of Swedish Enterprises), Morina Muuondjo (Namibian suurlähettiläs) ja Joseph K. Sang (Kenian suurlähettiläs)

Pyöreänpöydän keskustelun valmistelussa ruotsalaiset panelistit olivat saaneet tehtäväkseen pohtia Ruotsin ja pohjoismaisen kehityspolitiikan muutoksia sekä arvioida sen nykytilaa ja tulevaisuutta. Vastaavasti suurlähettiläiltä oli pyydetty näkemyksiä, siitä, miten hyvin Ruotsin politiikka vastaa kyseisten maiden tarpeita. Toinen keskustelukierros keskittyi erityisesti siihen, miten yksityisen sektorin edistämistä ja ihmisoikeusperusteisuutta tulisi käytännössä yhdistää. Erityisen mielenkiintoista paneelissa oli se, että Annika Söder oli toiminut sosiaalidemokraattien kehitysyhteistyöstä vastaavana valtiosihteerinä. Hänen puheenvuoroissaan nykyinen hallitus sai osakseen kritiikkiä esimerkiksi top-down toiminnasta suhteessa kumppanimaihin, lyhyen tähtäimen tulosorientaatiosta ja puutteellisesta monitoroinnista ja evaluaatiosta erityisesti yksityissektorin kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja suuryhtiöiden toiminnasta kaikkein köyhimmässä kehitysmaissa.

Myös muut ruotsalaiset panelistivieraat tunnistivat painopisteen muutoksen. Mielenkiintoisimmat näkemykset keskusteluun nousivat ruotsalaisten yritysten roolia kehitysmaissa kartoittaneen Diakonia-kansalaisjärjestön Magnus Walanin ja Ruotsin yrityssektoria edustaneen Jonas Borglinin puheenvuoroissa. Magnus Walan peräänkuulutti erityisesti yritystoiminnan avoimuuden ja vastuullisuuden (accountability) lisäämistä (kehitysyhteistyökontekstissa) sekä tukimuotojen monitoroinnin ja riippumattoman evaluaation lisäämistä ennen kaikkea suhteessa köyhyyden vähentämistavoitteeseen. Hän painotti, että

kymmenestä evaluaatiohankkeesta vain kolme on tähän mennessä toteutettu. Hän viittasi myös peruskysymykseen yhteistyön taustalla: kuinka tasapainottaa kehitystavoitteiden ja ruotsalaisen viennin edistämisen välinen suhde? Jonas Borglinin mukaan kysymyksen ratkaiseminen vaatii uuden tyyppisen luottamussuhteen, dialogin ja kriteereiden luomisen toimijoiden välillä. Hänen mukaansa kansalaisjärjestötoimintaa ja yritystoimintaa ei saisi laittaa samankaltaisen valvonnan piiriin, vaikka molempien toimintaa tuettaisiin kehitysyhteistyömäärärahoihin. Esimerkiksi Ericsson on toiminut 120 vuotta Kolumbiassa, jonka kokemusta tulisi ammentaa tehokkaammin myös kehitysyhteistyötarkoitukseen. Samalla hän muistutti, ettei yksityinen sektori kaipaa lisää säätelymekanismeja, raportteja, strategioita tai check-listoja vaan toimintaa ja tulosta sekä vakautta ja toimivia markkinoita. Yritykset tarvitsevat myös tukea riskien hallintaan ja luoda kipeästi kaivattuja työpaikkoja kasvavalle väestölle. Kehitysrahoitus voi toimia 'injektiona', jolla business-toiminta käynnistetään ja positiivisia kehitysvaikutuksia luodaan. Erytymisen kiinnostavina kohteina Borglin näki Afrikan nousevat taloudet. Dialogi mahdollistaisi myös virheistä oppimisen, mikä hyödyttäisi kaikkia osapuolia. Magnus Walan puolestaan painotti jo olemassa olevien instrumenttien tärkeyttä, esimerkiksi yritysten yhteiskuntavastuuta ohjeistava *Ruggie framework* (virallisesti UN Protect, Respect and Remedy Framework and Guiding Principles) ja sen Ruotsin yritystoiminnan saattamista entistä tiukemmin linjaan sen periaatteiden kanssa. <http://business-humanrights.org/en/un-secretary-generals-special-representative-on-business-human-rights/un-protect-respect-and-remedy-framework-and-guiding-principles>. Hän muistutti myös, että noin puolet yksityissektorin tuesta palautuu takaisin Ruotsiin.

Kumpikaan suurlähettiläs ei lähtenyt suoraan kommentoimaan tätä keskustelua vaan heidän puheenvuoronsa liikkuvat yleisemmällä tasolla, johon toki yksityinen sektori oleellisesti linkittyy. Namibian suurlähettiläs vahvisti, että Afrikan mailla on kollektiivinen intressi uudistaa taloutensa rakennetta, pyrkiä tuotantoketjuissa Afrikan päähän jäävän arvon kasvattamiseen sekä infrastruktuurin kehittämiseen. Nämä asiat ovat keskeisiä myös vuoden 2015 jälkeisten kehitystavoitteiden kannalta. Myös Kenian suurlähettiläs vahvisti tämän listaamalla samoja sektoreita ja lisäämällä energian tuotannon ja maakysymyksen keskeisten teemojen joukkoon. Molemmat suurlähettiläät peräänkuuluttivat kuitenkin eri maiden eriytyneet kehitystarpeet huomioivaa otetta myös yrityssektoriyhteistyössä (esim. LDC, matalan ja korkean keskitulon maat yleisesti sekä tämä lisäksi maakohtaiset tarpeet luokkien sisällä). Suhtautuminen ihmisoikeuskysymykseen oli huomattavan varovainen ja perustuslainsäädäntöön vetoava.

SIDA: Charlotte Petri Gornitzka (Director General) ja Ulf Källstig (Head of Director General's Office)

Sama energinen ja optimistinen ote kehitysyhteistyöasioihin jatkui myös tapaamisissamme SIDAn johdon kanssa. Ulf Källstig aloitti keskustelumme havainnollistamalla kehitysyhteistyön muutoksia kertomalla miten Ruotsin kehityspolitiikan ydinalueen, terveyssektorin, ihmisoikeusperusteisuuden ja tuloksellisuutta lähestytään uudella tavalla. Esimerkkinä toimi Sambia-yhteistyö, jossa SIDAn tehtävänä oli laaja-alaisen tavoitteen operationalisointi ja kvantifiointi. Källstig kuvasi miten yleisestä oikeusperusteisesta tavoitteesta "parantaa naisten ja lasten terveydentilaa" pilkottiin mitattavat alatavoitteet, esimerkiksi miten monelle naiselle ja lapselle voitiin taata riittävä ja laadukas päivittäinen ravinto Ruotsin tukemana.

Lisäksi Källstig täydensi Rasmussenin kanssa käytyä keskustelua liittyen UD:n ja SIDAn väliseen työnjakoon: UD kertoo mitä kehityspolitiikassa halutaan saavuttaa, SIDA kertoo miten tavoite voidaan saavuttaa ja viestii kumppanimaiden tarpeet UD:n kehityspoliittiselle johdolle päin. Tässä yhteydessä on tärkeää, että SIDAn toimintajänne on tarpeeksi pitkä ja vaalisyklillä pidempi (seitsemän vuotta). Huomattavaa on, että SIDAn hallinnoima osuus Ruotsin kehitysrahoituksesta on 50% ja sen kohdentuu bilateraaliyhteistyön. Erimerkiksi monenkeskisten kehitysjärjestöjen ja pankkien tuki (10%) sekä pakolaisten vastaanottoon liittyvät kulut (10%) kuuluvat UD:n valvontaan.

Kehityspoliittisen johdonmukaisuuden kannalta SIDAn edustajat pitivät valitettavana, että lupaavasti alkanut poikkihallinnollinen keskustelu ja koordinaatio linjaministeriöiden välillä on hiipunut. Sen sijaan UM-VM yhteys on vahvistunut valtiovarainministerin aktiivisen otteen ansiosta. Tämä näkyy myös uusien aloitteiden määrässä. Kehitysavun keskeinen käyttötarkoitus on investointien lisääminen ja mahdollistaminen erityisesti keskituloisissa kehitysmaissa

Keskusteluissa nousi esiin uudestaan kehitysavunkäyttö laina ja takausinstrumenttina (ehkäisylaastari-esimerkki) sekä Swedish Leadership for Sustainable Development (SLSD) –verkosto, jonka suurena etuna SIDA näkee keskinäisen oppimisen ("kuinka kehitysmaissa toimitaan, miten toimintaa voi parantaa"). Keskeisenä haasteena tuli esiin kehityskysymysten integroiminen osaksi liiketoiminnan ydinagenda.

SIDAn mukaan kokemukset laina- ja takausinstrumenttien käytöstä ovat myönteiset. Ne hajauttavat riskiä ja tuovat kehitystä tukeviin hankkeisiin yksityistä pääomaa. Kehitysvaikutukset voivat näin kohota moninkertaiseksi perinteiseen kehitysyhteistyöhön verrattuna.

Merkittävin SIDAn omista rahastoista on vuonna 2011 perustettu Innovations Against Poverty (IAP). Se tukee kannattavaa ja innovatiivista liiketoimintaa, jolla ratkotaan maailman väestöpyramidin pohjalla (Bottom of the Pyramid) olevien köyhien ongelmia. Kaksi kertaa vuodessa järjestettävillä hakukierroksilla yksi hanke voi saada enimmillään 200.000 euron avustuksen (korkeintaan 50 prosenttia hankkeen kuluista). Avustusta voi saada esimerkiksi liiketoiminnan kehittämiseen liittyviin selvityksiin, sekä liiketoiminnan palkkakuluihin ja henkilöstön koulutukseen. Maa-alueiden, kiinteistöjen tai kiinteän omaisuuden hankintakulut tai rakentamiskustannukset eivät ole sen sijaan ole tukielpoisia kuluja. (Ks. lisää Matti Remeksen raportti)

Lisäksi keskusteluissa mainittiin:

- Volvo ja SIDAn 10 Afrikan kumppanimaata: yhteisinvestoinnit ja työntekijöiden ammattikoulutus
- Tekstiiliteollisuuden tukeminen ja kestävä tuotantotavat
- Eläkerahastot Afrikassa yhteistyössä USAIDin, SBB:n ja Folksam ja valtion eläkerahastot. *Miten nämä rahastot saataisiin kiinnostumaan kehitysyhteistyöstä?*
- SIDA on lanseeraamassa yhdessä energia- ja valtiovarainministeriön kanssa yhteispohjoismaista hanketta, jossa suorat ulkomaaninvestoinnit ja eläkerahastot suunnattaisiin Afrikan infrastruktuurin kehittämiseen ja tulevaisuuden vientimarkkinoiden tukemiseen.

Uudet avaukset:

- USA-Ruotsi energia-kumppanuus Afrikassa
- Green Business Bonds ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi kehitysmaissa yhteistyössä Maailmanpankin kanssa.

Työlounas Jan Cedergrenin kanssa (Director Green Climate Fund)

Jan Cedergren mittava ura ja elämäntyö kehityskysymysten parissa toivat lisäperspektiiviä tapaamisiimme. (ml. SIDA, UD, OECD DAC Working Party on Aid Effectiveness – puheenjohtajuus, Plan-Ruotsin, International Alliance for HIV/AIDS –johtokunnan jäsenyys sekä nykyinen Green Climate Fundin johtajuus). Kävimme hänen kanssaan läpi UD ja SIDA – tapaamisissa esiinnousseita asioita. Uutena asiana lounaalla nousi Cedergrenin kokemukset kokonaisvaltaisesta kriisinhallinnasta. Hänen mukaansa Ruotsi on onnistunut yhdistämään sotilaspuolen yhteistyön, humanitaarisen avun ja kriisinhallinnan tavalla, jota

voitaisiin hyödyntää myös tulevaisuudessa. Hän tähdensi kuitenkin, että yhteistyön tulee säilyä kehityslähtöisenä, eikä sitä saa käyttää perusteena esimerkiksi varustelumenojen kasvattamiseksi.

Hennes & Mauritzin pääkonttori

- Hanna Hallin, Sustainability Coordinator

Hanna Hallin esitteli H&M kansainvälistä liiketoimintaa sekä sen kehitysulottuvuuksia. Mielenkiintoista oli myös, että Hanna Hallin oli aikaisemmin toiminut kansalaisjärjestöpuolella yritysten yhteiskuntavastuuta, työntekijöiden oikeuksia ja ympäristölle kestäviä tuotantotapoja ajavassa kansainvälisessä "Puhtaat vaatteet" – verkostossa ja siirtynyt sieltä H&M:n sosiaalisen kestävyys tiimiin.

Hallin aloitti tapaamisemme esittelemällä H&M:n toiminnan laajuutta. Tällä hetkellä yritys toimii 54 eri markkina-alueella, sillä on 3.200 myymälää ja 116.000 työntekijää (H&M:n palkkalistoilla). H&M:n tuotantoa valvoo 16 tuotantotoimistoa, itsenäisiä alihankkijoita on noin 750 ja toiminta tapahtuu yli 2000 tehtaassa maailmanlaajuisesti. Hallinin mukaan H&M on sitoutunut kantamaan ympäristöön, sosiaaliseen kehitykseen sekä ihmisoikeuksiin liittyvän vastuun kaikissa toiminnoissaan aina alihankintaketjun loppuun saakka. Tiedot H&M:n alihankintaketjusta ovat julkisia ja yritys on ollut uranuurtaja tämän asian suhteen. Periaatteessa vastuu kattaa kaikki vaiheet tuotteiden suunnittelusta, raaka-aineiden hankintaan, niiden jatkojalostuksesta, kuljetukseen ja myyntiin saakka. Tämä nähdään kestävä kasvun ja liiketoiminnan perusedellytyksenä. Periaatteiden toteutumista käytännössä rajoittaa se, ettei H&M omista tehtaita, joissa tuotanto tapahtuu tai osta raaka-aineita suoraan. Keskeisiin kysymyksiin esimerkiksi puuvillan hankintamaista ja periaatteista tai taloudellisen arvon siirtymisestä tuotantoketjussa Hallin ei pystynyt vastaamaan.

Vastuu painottuukin tuotteen valmistusvaiheeseen esimerkiksi työolojen ja työntekijöiden oikeuksien valvontaan ja niihin vaikuttamiseen. Tähän kuuluu olennaisesti minimipalkat, jotka H&M takaa. Ne määräytyvät kansallisen tason mukaan ja niiden tulisi riittää kattamaan vähintäänkin työntekijän perustarpeet. Maksettavien minipalkkojen keskiarvoksi Hallin määritteli n.220€. Hallin kertoi, että minipalkkoihin ja työoloihin vaikutetaan tekemällä systemaattisia pistotarkastuksia sekä pisteyttämällä alihankkijat (ns. supplier index). Pisteyttämisessä toteutetaan "porkkana & keppi -metodia. Mitä paremmin alihankkija arvioinnissa menestyy, sitä enemmän H&M sen palveluja käyttää (ja päinvastoin.)

Lisäksi H&M kannustaa työntekijöiden järjestäytymistä ja ay-liikkeiden toimintaa. Yritys on myös sitoutunut pitkäjänteiseen läsnäoloon tietyllä markkina-alueella. Uusia aluevaltauksia ovat Etelä-Afrikka, Intia sekä Etiopia ja Myanmar, joissa SIDA on mukana. H&M kuuluu myös Swedish Leadership for Sustainable Development (SLSLSD) –verkostoon.

Expertgruppen för bistandsanalys, EBA

- Sonja Daltung, Managing Director
- Eva Lindström, Auditor

EBA on vuonna 2013 Ruotsin hallituksen asettama 10-henkinen asiantuntijaelin, jonka tehtävänä on analysoida Ruotsin kehitysyhteistyöpolitiikkaa ja sen tuloksellisuutta. EBA:n päätehtävä on suunnitella ja kilpailuttaa tilaustutkimushankkeita maailmanlaajuisesti, koota sekä tiivistää tutkimuksessa saatua tietoa kehityspoliittisen päätöksenteon tueksi. Pääosa tutkijoista on taloustieteilijöitä, jotka keskittyvät kehitysavun tarkoituksellisuutta, sen kohdentamista ja täytäntöönpanoa ja hallinnointia koskeviin kysymyksiin. EBA:n vuosibudjetti on 1,5 miljoonaa kruunua eli 162 500€.

